



Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Miljötillståndsutredningen (KN 2023:02)

Beslut vid regeringssammanträde den 26 mars 2026

Utvidgning och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 8 juni 2023 kommittédirektiv om förenklade och förkortade tillståndprocesser enligt miljöbalken (dir. 2023:78). Uppdraget skulle enligt direktiven redovisas senast den 15 december 2024. Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 16 januari 2025 utvidgades uppdraget och utredningstiden förlängdes till den 31 mars 2026 (dir 2025:2).

Uppdraget utvidgas. Utredaren ska nu även bl.a.

- kartlägga vilka ärendetyper som innefattar bedömningar av miljön samt analysera och ta ställning till om fler ärendetyper bör flyttas till den nya myndigheten för miljöprövning,
- analysera genomförandet av artikel 11.3 e, g, h och i i ramdirektivet för vatten i de delar som rör kravet på regelbunden översyn av regleringar av vattenanvändning, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 15 december 2026.

Uppdraget att utreda om fler ärendetyper bör flyttas till den nya myndigheten för miljöprövning

En grundläggande förutsättning för att säkra näringslivets konkurrenskraft, öka investeringsviljan och främja en effektiv industriell klimatomställning är en effektiv och förutsebar miljöprövning.

I dag kan en verksamhetsutövare behöva flera olika tillstånd och andra former av godkännanden för att få bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd. Det är även flera olika myndigheter som bedömer och prövar frågor om en verksamhets eller åtgärds miljöpåverkan. Många aktörer upplever att systemet är onödigt splittrat, att ansvarsfördelningen i processerna kan vara otydlig och att liknande frågor kan bedömas på olika sätt.

Regeringen tillsatte i juni 2023 Miljötillståndsutredningen för att utreda hur prövningsprocesserna enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas (dir. 2023:78). Utredningen har bl.a. föreslagit att en ny miljöprövningsmyndighet ska inrättas. Den nya myndigheten föreslås få ett samlat ansvar över miljöbedömnings- och tillståndsprocessen enligt miljöbalken samt ta över länsstyrelsens ansvar i miljöbedömningsprocessen enligt vissa andra författningar (SOU 2024:98). Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2026 att den avser att gå vidare med utredningens förslag om inrättandet av en ny myndighet. Regeringen beslutade vidare i mars 2026 att tillsätta en organisationsutredning för bildandet av den nya myndigheten. Den nya myndigheten planeras inleda verksamheten under 2027 (prop. 2025/26:1, utg.omr. 20, s. 85 och 86 och dir. 2026:13). Bildandet av den nya myndigheten innebär en genomgripande reform av miljöprövningssystemet. Regeringen har bedömt att reformen behöver genomföras stegvis. Den nya myndigheten kommer inledningsvis att ta över de uppgifter som länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer har i dag. Senare kommer även vissa uppgifter från mark- och miljödomstolarna att flyttas till den nya myndigheten.

Även efter dessa förändringar kommer ett flertal ärendetyper som helt eller delvis innefattar bedömningar av en verksamhets eller åtgärds miljöpåverkan att ligga kvar hos andra aktörer och handläggas i nära anslutning till eller parallellt med ansökan om tillstånd enligt miljöbalken. Många verksamhetsutövare kommer därmed även i fortsättningen att behöva vända sig till flera myndigheter för att få nödvändiga tillstånd och godkännanden för sin verksamhet.

Det finns ett behov av en kartläggning av ärendetyper som innefattar bedömningar avseende miljön och att bedöma om fler ärenden bör flyttas till den nya myndigheten. Det gäller särskilt ärendetyper där samma verksamhet i dag provas enligt flera regelverk, prövningarna är tidsmässigt eller materiellt beroende av varandra och där bristande samordning mellan olika regelverk leder till förseningar. Syftet bör vara att åstadkomma en effektiv och förutsebar miljöprövning.

Ärenden enligt annan lagstiftning än miljöbalken omfattar ofta fler frågor än miljöpåverkan och det är viktigt att en ändamålsenlig prövning säkerställs även för dessa frågor. Frågorna kan kräva specifik kompetens vid handläggning och prövning. Det kan också finnas särskilda syften bakom nuvarande prövningsordningar, exempelvis i fråga om försvaret. Detta är faktorer som kan ha betydelse för om det är lämpligt att flytta en ärendetyp till den nya myndigheten. Det måste även bedömas om det är lämpligt att flytta ärendetypen i sin helhet eller till exempel endast den del som avser frågor om miljön. I vissa ärenden är det regeringen som fattar beslut medan en myndighet bereder ärendet. Regeringen bör endast vara överinstans om frågan som ska provas rymmer tydliga politiska avvägningar. I sådana fall bör det övervägas om den nya myndigheten i vart fall bör överta beredningsansvaret.

En utgångspunkt för översynen kan vara de ärendetyper som omfattas av krav i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet). Direktivet ställer krav på att vissa projekt genomgår en miljöbedömning och tillståndsprövning. Miljöbedömningen utgör grunden för tillståndsprövningen på så sätt att miljöeffekter ska belysas och beaktas innan frågan om tillstånd provas. Om det bedöms lämpligt att ett visst prövningsansvar flyttas till den nya myndigheten kan det vara lämpligt att även myndighetsansvaret för miljöbedömningen flyttas givet det starka samband som finns mellan momenten. Det kan även finnas andra ärendetyper som inte omfattas av direktivets krav som kan vara lämpliga att flytta till den nya myndigheten.

Om en prövning inte bedöms lämplig att flytta kan det, i förekommande fall, övervägas om länsstyrelsens miljöbedömningsansvar ska övertas av den nya myndigheten. Utredningen har tidigare föreslagit att den nya miljöprövningsmyndigheten ska ta över länsstyrelsens miljöbedömningsansvar enligt flera

sektorslagar. För vissa sektorslagar har utredningen dock bedömt att ytterligare utredning krävs (SOU 2024:98). För de fall tidigare ställningstaganden saknas kring vilken myndighet som bör ha miljöbedömningsansvaret behövs kompletterande förslag.

Utredningen har tidigare lämnat förslag på ett nytt miljöprövningssystem i miljöbalken som bl.a. innefattar ett nytt tillstånds- och granskningsförfarande (SOU 2024:98). De nya förslag som lämnas behöver förhålla sig till det föreslagna miljöprövningssystemet. Även andra betänkanden och pågående arbeten som berör uppdraget behöver beaktas, t.ex. Utredningen om havsbaserad vindkrafts betänkande Vindkraft i havet - En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89).

Utredaren ska därför

- kartlägga vilka ärendetyper som innefattar bedömningar av miljön,
- analysera och ta ställning till om fler ärendetyper bör flyttas till den nya myndigheten samt med hänsyn till uppdragets tidsram prioritera de ärendetyper som ger störst effekt i förhållande till syftet,
- bedöma hur avvägningar som inte direkt berör miljöintresset lämpligast hanteras för det fall en ärendetyp flyttas till den nya myndigheten, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att analysera genomförandet av artikel 11.3 i ramdirektivet för vatten i svensk rätt och lämna förslag på åtgärder för ett förbättrat genomförande

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (ramdirektivet för vatten) syftar till att bevara och förbättra vattenmiljön inom EU. Enligt artikel 11.3 e, g, h och i i direktivet ska regleringar av olika typer av vattenanvändning ses över regelbundet.

Europeiska kommissionen har i en formell underrättelse den 16 december 2024 framfört att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 11.3 e, g, h och i (INFR(2024)2236 och C(2024)8265). Kommissionen har i den formella underrättelsen angett att den svenska lagstiftningen inte föreskriver en regelbunden översyn av tillstånd till och anmälningar av vattenuttag och uppdämning, utsläpp från punktkällor och diffusa källor samt vattenkraftverk och dammar och att

detta utgör ett felaktigt införlivande av kravet på regelbunden översyn och nödvändiga uppdateringar.

Med anledning av den formella underrättelsen kan det finnas behov av en justering av genomförandet så att kravet på att regelbundet se över olika typer av regleringar av vattenanvändning blir tydligare. I betänkandet Prövning och omprövning (SOU 2022:33) lämnas förslag på åtgärder som har betydelse för genomförandet av artikel 11.3 e, g, h och i i direktivet, se särskilt avsnitt 5.1.6 och 5.1.7. De förslag som lämnas ska komplettera dessa förslag. Enligt regeringen ska de förslag som lämnas inte innebära att det ställs högre krav i den svenska lagstiftningen än vad EU-rätten kräver.

Utredaren ska därför

- analysera genomförandet av artikel 11.3 e, g, h och i i ramdirektivet för vatten i svensk rätt i de delar som rör kravet på regelbunden översyn av regleringar av vattenanvändning,
- vid behov lämna förslag på åtgärder för ett förbättrat genomförande, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen bedömer att utredningstiden bör förlängas. De delar av uppdraget som aktuellt direktiv avser och de delar av uppdraget som kvarstår att redovisa enligt dir. 2025:2 ska slutredovisas senast den 15 december 2026.

Kontakter

Utredaren ska ha löpande kontakt med myndigheter, berörda branschföreträdare och andra berörda aktörer. Utredaren ska löpande informera Regeringskansliet om förslag till ändringar av genomförandet av ramdirektivet för vatten med hänsyn till det pågående överträdelseärendet.

(Klimat- och näringslivsdepartementet)